

mutual, and European impacts could be felt deep in the continental areas already in the first century of the colonial era. European influences are palpable both in the usage of and decoration on tools.

In Sam White's conclusion, the protracted colonization of North America had mainly environmental reasons. European settlers arrived in North America, which had a fundamentally different climatic and physical environment from their European experiences. The failures of Spanish colonizers in Florida indicate what kind of difficulties of adaptation Europeans had to face in an unknown landscape. However, English settlers' adaptability was significantly improved by the activity of the Virginia Company, which provided not only support of the mother country but systematically collected information and experiences about the New World. At the turn of the 17th century, the "Super Little Ice Age" struck on European settlers trying to survive in unknown American landscapes: storms, droughts and freezing winters tortured the inhabitants of the newly founded settlements. The increasingly scarcer natural resources most probably played a crucial role in the increase of conflicts between the native Americans and the European settlers. Finally, the Europeans walked the tough road of adaptation and learning successfully in the 17th century: they collected local information, compared it with their European experiences and looked for suitable solutions necessary for survival in their new homeland. And success prevailed.

Lajos RÁCZ

POSVET »OBISK GORA V ČASU PODNEBNIH SPREMEMB«, MOJSTRANA, SLOVENIJA, 20. JUNIJ 2020

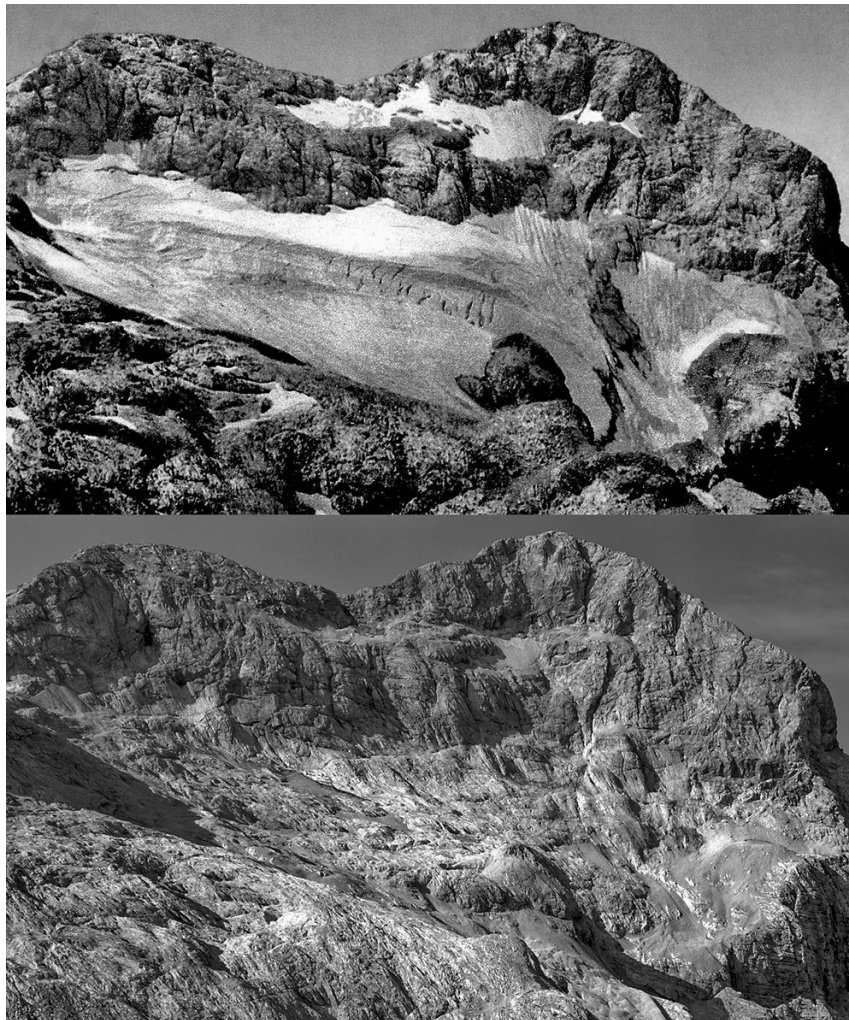
O razsežnostih in posledicah podnebnih sprememb na obisk gora ter prilagoditvah za njihovo blaženje se v širši populaciji obiskovalcev gora govori le priložnostno. Povprečna letna temperatura 0 stopinj Celzija sega v gorah vedno višje, snežna meja v Alpah se bliža nadmorski višini 3000 m, krčijo se ledeniki, vse manj je stalno zamrznjenih tal ipd. Toda, kaj to pomeni za obiskovalce gora?

Da bi razširili védenje o tej problematiki, so ZRC SAZU Geografski inštitut Antona Melika, Gornjesavski muzej Jesenice oziroma njihova enota Slovenski planinski muzej, Občina Kranjska Gora, Planinska zveza Slovenije in Turistično društvo Dovje – Mojstrana organizirali posvet. Posvet je potekal 20. junija 2020 v prostorih Slovenskega planinskega muzeja v Mojstrani (slika 1).

Slika 1: Slovenski planinski muzej v Mojstrani (fotograf: Matija Zorn).

Slika 2: Triglavski ledenik ob koncu 19. stoletja (zgoraj) in leta 2012 (spodaj) (Arhiv ZRC SAZU Geografskega inštituta Antona Melika).

Obiskovanje gorskih območij je znano vse od prazgodovine. Dolga stoletja je bilo predvsem povezano z nujo oziroma gospodarskimi vzgibi krajevnega prebivalstva. Kasneje je bilo obiskovanje gora povezano z raziskovanjem, šele približno v zadnjih dveh stoletjih pa je povezano z rekreacijskimi vzgibi. Slednji danes v gore privabijo največ obiskovalcev in so posledica več prostega časa, zavedanja o ugodnih učinkih gibanja na prostem na zdravje in ne nazadnje želje po dokazovanju.

Obiskovanje gora v zadnjih desetletjih vse bolj krojijo podnebne spremembe, vprašanje pa je, koliko se teh pri izbiri svojih ciljev zavedajo sami obiskovalci. Višje temperature na primer spodbujajo obisk višje ležečih območij, kjer pa se zaradi taljenja stalno zamrznjenih tal vse pogosteje pojavljajo skalni podori, poleg tega poleti hitreje izgine sneg, kar predvsem v kraškem visokogorju pomeni težave s pitno vodo. Podnebne spremembe vplivajo na živi svet – nekatere organizme najdemo vse višje, drugih nič več. Vse več je tudi intenzivnih vremenskih dogodkov, ki predstavljajo dodatno grožnjo obiskovalcem gora. Podnebne spremembe so tudi pomemben dejavnik “modernizacije” gora, zlasti pri načrtovanju turistične in prometne infrastrukture.

Namen posveta je bil poročati o stanju podnebnih sprememb v gorah, njihovem vplivu na obisk in o ukrepih, ki pripomorejo k ustrežnejšemu ravnanju, obenem pa spodbujati k blaženju podnebnih sprememb in njihovih posledic.

Na posvetu se je zvrstilo dvanajst predstavitev, ki so pokrivalo raznovrstne teme, povezane z namenom posveta. Predstavljene so bile podnebne in hidrološke spremembe v gorskem svetu Slovenije v zadnjih 60 letih, pri čemer je bilo predvsem izpostavljeno naraščanje povprečnih letnih temperatur (v

povprečju za 2 °C), zmanjšanje števila dni s snežno odejo (od 31 do kar 56 dni) ter spremembe snežno-dežnega pretočnega režima rek. Predstavljene so bile tudi podnebne spremembe ter posledične ledene in medledene dobe skozi daljšo Zemljino zgodovino, pri čemer bi za današnji čas izpostavili predvsem dokaze, da so lahko podnebne spremembe zelo hitre in se temperatura lahko spremeni tudi za 10 °C v zgolj nekaj desetletjih. Na primeru ledenikov v Himalaji so bili predstavljeni izzivi, ki jih njihovo krčenje predstavlja za obiskovalce, na primeru Triglavskega ledenika (slika 2) pa med drugim težave z vodooskrbo Triglavskega doma na Kredarici, predstavitev planinske poti do Triglavskega doma na Kredarici, ki je pred krčenjem ledenika potekala prek ledenika, ter najdbe, ki so s krčenjem ledenika prišle na plano. Na primeru Triglavskega ledenika in Ledenika pod Skuto je bila predstavljena tudi velika pestrost mikroorganizmov, ki živijo v ledeniških okoljih. Predstavljeno je bilo, kako podnebne spremembe vplivajo na delo gorskih reševalcev ter izpostavljen pomen izobraževanja mladih za blaženje posledic podnebnih sprememb, kot tudi, kako podnebne spremembe vplivajo na nevarnost snežnih plazov. Predstavljene so bile še pretekle ideje o velikih “modernizacijskih” infrastrukturnih projektih na Triglavu ter kako danes na izvedene visokogorske infrastrukturne projekte v tujini vpliva taljenje stalno zamrznjenih tal. Predstavljana je bila tudi energetska sanacija nekaterih planinskih koč, ki lahko na letni ravni obratovanja koč zmanjša emisije CO₂ tudi za več kot 40 %.

Ob posvetu je bila izdana knjižica izvlečkov, ki je prosto dostopna na spletnih straneh ZRC SAZU Geografskega inštituta Antona Melika: https://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/podnebne-spremembe_obisk-gora_knjizica.pdf; na spletnih straneh iste organizacije so dostopne tudi vse predstavitve: <https://giam.zrc-sazu.si/sl/dogodki/obisk-gora-v-casu-podnebnih-sprememb>. V letu 2021 je načrtovana izdaja prispevkov s posveta v posebni monografiji.

Matija ZORN

Economic- and Ecohistory
Ekonomska i ekohistorija

Journal for Economic History and Environmental History

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Topic / Tema broja

Historical Climatology in the Context of Human and
Environmental History of the Eastern Adriatic, the
Carpathian Basin and the South-Eastern Alps

*Povijesna klimatologija u kontekstu povijesti ljudi i okoliša istočnog
Jadrana, Panonske nizine (Karpatskog bazena) i jugoistočnih Alpa*

Volume XVI / Number 16

Zagreb – Samobor 2020

ISSN 1845-5867

UDK 33 + 9 + 504.3

Publishers / Nakladnici:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Co-publisher / Sunakladnik:

Ekohistorijski laboratorij Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb, Hrvatska
www.ffzg.unizg.hr; <http://ckhis.ffzg.unizg.hr/>

Editor-in-chief / Glavni i odgovorni urednik:

Hrvoje Petrić, Žiga Zwitter (guest editor)

Editorial Staff / Uredništvo:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moaćanin,
Hrvoje Petrić, Drago Rokсандić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute, Žiga Zwitter

International Editorial Board / Međunarodno uredničko vijeće:

Drago Rokсандić – president/predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Sorbonne-Paris, Francuska*), Marija Benić Penava (*Dubrovnik*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Auckland, New Zealand*), Ljiljana Dobrovšak (*Zagreb*), Goran Đurđević (*Požega*), Josip Faričić (*Zadar*), Borna Fürst Bjeliš (*Zagreb*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Honolulu, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*), Ivana Žebec Šilj (*Zagreb*)

Article's UDC markups / UDK oznake članka:

Ivica Zvonar

Layout / Prijelom:

Saša Bogadi

Journal directors / Za nakladnike:

Petra Somek, Hrvoje Petrić, Miljenko Šimpraga

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Print by / Tisak:

Bogadigrafika, Koprivnica 2020.

Mailing addresses / Adresa uredništva:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Print supported by Ministry of science and education of Republic of Croatia / Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja RH**Cover / Na naslovnici:**

Picture of Zadar from 1486 from the travelogue of Konrad von Grünemberg. View from the southwest.
(From: Badische Landesbibliothek, Karlsruhe)

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT – AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA